DE JEUGD VAN JURIAEN FRANÇOIS FRIDERICI, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN SURINAME.

DOOR

MR. R. BIJLSMA.

In November 1762 arriveerde te Paramaribo de vaandrig Joachim Friderici met zijn gezin. Friderici was afkomstig uit Schwerin; hij had als vaandrig reeds bij de O.-I. Compagnie gediend aan de Kaap de Goede Hoop en was daar gehuwd met Geertruyd van den Heever, eene Kaapsche van geboorte ¹⁾. Evenals de vader waren ook de twee oudste jongens Friderici voor den militairen dienst in Suriname bestemd: de 11-jarige Juriaen François en de 9-jarige Joachim werden als cadet bij de militie aldaar aangenomen ²⁾. De familie Friderici trof bij aankomst te Paramaribo de zuster van Geertruyd met haar man, den vaandrig Christiaan Friedrich de Sydow.

Slechts enkele maanden zou vader Friderici in West-Indië werkzaam zijn: reeds einde Juli 1763 kwam hij te overlijden. Deze korte dienstdtijd was voldoende geweest, om hem algemeen geacht te maken in de kolonie. Gouverneur Wigbold Crommelin, zelf een militair, berichtte aan Directeuren der Societeit, dat tot aller leedwezen vaandrig Friderici overleden was, door een ieder betreurd. Een week na het sterven van den vader trof het gezin Friderici een tweede slag door den dood der moeder.

Nog op haar sterfbed had Geertruyd van den Heever

¹⁾ Resolutie directeuren Societeit Suriname 7 April 1762. Testament Friderici-Van den Heever, gepasseerd 2 Dec. 1750 op Kaap de Goede Hoop, geregistreerd te Paramaribo 30 Juli 1763 (oud-notarieel Archief Suriname nr. 677).

²⁾ Garnizoens-grootboek der Societeit 1763.

weduwe Joachim Friderici bij codicil tot medevoogd over hare kinderen, naast haren schoonbroeder De Sydow, aangewezen den Gouverneur Crommelin; door gebruikmaking van het recht van surrogatie, dat hem bij de codicil gegeven was, droeg De Sydow het voogdijschap over op Wigbold Crommelin ¹⁾).

Over de opvoeding der drie weezen vernemen wij enkele bijzonderheden uit de Gouverneurs-missive van 16 Juli 1768 aan Directeuren der Societeit, waarbij Gouverneur Crommelin voor Juriaen François Friderici verzocht om een aanstelling als vaandrig onder de militie in Suriname. Bij de missive is gevoegd een doopextract van Kaap de Goede Hoop, dat als geboortedatum 7 December 1751 vermeldt. De Gouverneur deelt verder mede, dat hij op verzoek der weduwe de voogdijschap had aanvaard en dat hij den oudsten zoon van den braven officier bij zich in huis had genomen, om voor zijn opvoeding te zorgen; de beide jongere broeders, de cadet Joachim Simon Hendrik en Jacob François waren toevertrouwd geworden aan de zorgen hunner tante De Sydow. Het was Crommelin's bedoeling geweest om Juriaen door werk met de pen te employeeren, zoodat deze spoedig zou kunnen gaan verdienen, maar de jongen had tot niets anders neiging gevoeld dan tot den militairen dienst en de Gouverneur had hem dus cadet laten blijven. „Het wil al muizen wat van katten komt” — zoo voegt Crommelin er als overdenking aan toe. Directeuren willigden het verzoek in en stelden bij resolutie van 5 October 1764 Juriaen aan tot vaandrig bij de militie in Suriname.

Gouverneur Crommelin voelde in dezen tijd, na een twintigjarigen dienst in de kolonie, zijn krachten verminderen; tot herstel zijner gezondheid verkreeg hij eerst een buitenlandsch verlof, maar bij nadere overweging besloot hij zijn ontslag te vragen en voor goed naar het vaderland terug te keeren. De regeling zijner particuliere zaken in Suriname eischte nog veel zorg; wat de voogdij over de Friderici's betrof, wilde hij de beide jongsten met

¹⁾ Haar codicil van 4 Augustus 1763 is gelakt met haar cachet, dat geen wapen, maar een vrouwekop vertoont.

zich naar Nederland medenemen, om verder uit de renten der ouderlijke erfenis (die ongeveer 5200 gulden groot was) hunne opvoeding te bekostigen¹⁾. In Mei 1770 was oud-gouverneur Crommelin gereed, om zich met zijne vrouw en twee dochters in te schepen. Er kwam echter een plotselinge belemmering op, waardoor het zich een oogenblik liet aanzien, alsof het vertrek zou moeten worden verschoven.

Op Vrijdag den 4den Mei 1770 diende Crommelin's pupil, vaandrig Juriaen François Friderici, bijgestaan door zijn oom De Sydow, een rekwest in bij Gouverneur Jan Nepveu, waarin dezen werd medegedeeld, dat Geertruida Elisabeth Crommelin, dochter van den oud-Gouverneur, zich tegenover Friderici tot trouwbeloften had verbonden; de vader had zich evenwel tegen een echtverbintenis verzet en rekwestrant vroeg thans, met het oog op het aanstaande vertrek, arrest personeel op Wigbold Crommelin en zijne dochter. Gouverneur Nepveu, die met Crommelin op niet al te goeden voet stond, gaf op dit verzoek onmiddellijk eene gunstige beschikking²⁾. In het gouvernements journaal werd een onaangename opmerking aan het adres van den oud-gouverneur en zijne beide dochters ingelascht.

Crommelin diende den volgenden dag een tegenverzoek in, waarbij hij aanbood zijne dochter in de kolonie achter te laten, doch er op aandrong, dat men hem zelf zou laten afreizen; ook vroeg hij om een comparitie voor commissarissen uit het Hof van Politie, welk verzoek door Gouverneur Nepveu werd toegestaan. De comparitie had dadelijk daarop plaats, maar zonder resultaat: Friderici liet zich niet afwijzen³⁾. Het bleek dat de 18-jarige vaandrig van de 25-jarige Geertruida Crommelin enkele maanden te voren eene schriftelijke trouwverbintenis gekregen had. Oud-gouverneur Crommelin slaagde er ten slotte in tegenover zijne dochter zijn wil door te zetten;

¹⁾ Rekwest, met beschikking van het Hof van Politie d.d. 15 Februari 1770.

²⁾ Zie betreffende de verhouding tot Gouverneur Nepveu: de missive van Crommelin aan directeurs Sociëteit van 23 Januari 1769.

³⁾ Gouvernementsjournaal 5 Mei 1770.

Geertruida Elisabeth teekende eene verklaring, waarin zij te kennen gaf, dat zij de schriftelijke trouwbelofte buiten voorkennis harer ouders had gegeven, onder voorwaarde evenwel, dat het huwelijk in Nederland moest worden gesloten; Friderici had haar beloofd, daartoe verlof te verzoeken en zoo dit niet werd toegestaan uit den dienst in Suriname ontslag te nemen. Als dochter gevoelde zij wroeging, tegen het vijfde gebod te hebben gezondigd en hare ouders in hun grijzen ouderdom te hebben leedgedaan; zij smeekte hunne vergiffenis af en betuigde, van trouwbeloften af te zien. Deze verklaring werd op Maandag 7 Mei aan Friderici aangezegd ¹⁾. Er had dien dag een nieuwe bijeenkomst plaats voor het Hof van Politie en ditmaal werd een accoord tusschen partijen getroffen ²⁾. Nog dezelfde week stak het schip met de familie Crommeaan boord in zee.

Veertien dagen later verliet ook vaandrig Friderici de kolonie voor een reis naar Nederland; bij zijne verlofaanvraag aan den Gouverneur had hij opgegeven, dat door detachering op buitenposten zijne gezondheid geleden had en hij door koorts en zwaar ziek was geweest ³⁾. Op 5 September 1770 compareerde Friderici ter vergadering van Directeuren der Societeit te Amsterdam, die hem een verblijf van 3 maanden in het land toestonden. Maart 1771 was Friderici in de kolonie terug; de reis was in zooverre een succes geweest, dat hij eene commissie als sous-luitenant bij de milite in Suriname medebracht ⁴⁾. Maar Geertruida Elisabeth Crommelin teekende in deze maand aan voor haar huwelijk met Jacob van Heeckeren, heer van Barlham ⁵⁾.

Aanteekening.

In zijn militaire functie zou Friderici, gelijk bekend is, gedurende de volgende jaren gelegenheid krijgen, zich zeer te onderscheiden. Verschillende bijzonderheden zijn over hem gepubliceerd in de beschrijving van den

¹⁾ De verklaring is geregistreerd in oud-notar. archief nr. 722.

²⁾ Gouvernementsjournaal 7 Mei 1770.

³⁾ Rekwest 25 Mei 1770. Gouvernementsjournaal 26 Mei 1770.

⁴⁾ Volgens aanteekening in het Gouvernementsjournaal 6 Maart 1771 is de commissie gedateerd 23 Augustus 1770; van de aanstelling vond ik geen melding gemaakt in het Resolutieregister van directeuren der Societeit, dat overigens alle dergelijke benoemingen bevat.

⁵⁾ Genealogie Van Heeckeren in Nederl. Adelsarchief.

126 DE JEUGD VAN JURIAAN FRANÇOIS FRIDERICI.

boschnegeropstand door John Stedman, die den krijg medemaakte als kapitein bij het expeditiekorps der Staatsche troepen, het mariniers-regiment onder kolonel Fourgeoud. Als commandeerend officier aan het hoofd van het pas-opgerichte corps van vrije negers veroverde luitenant Friderici in 1772 het sterk gepalissadeerde boschnegerdorp Boucou, dat hij met den degen in de vuist het eerst binnendrong. Tot aandenken aan dit wapenfeit vereerde het Hof van Politie hem een zilveren degen met inscriptie, benevens een fraai geweer en een koppel pistolen met zilver beslag ¹⁾. Gouverneur Nepveu droeg hem tot eene onderscheiding bij Directeuren der Societeit voor, waarop deze zijne bevordering tot kapitein-luitenant aan de hand deden ²⁾. In December 1775 ging Friderici in den rang van kapitein-commandant over bij het Staatsche mariniersregiment onder kolonel Fourgeoud ³⁾. Met dit expeditiekorps verliet hij in 1778 de kolonie. In 1779 verkreeg Friderici evenwel op zijn verzoek op nieuw een aanstelling onder de militie der Societeit van Suriname, in zijn rang van kapitein ⁴⁾. Bij de reorganisatie van het corps vrije negers werd hij in 1781 tot chef hiervan benoemd, met den titel van majoor ⁵⁾. Het volgend jaar huwde Juriaen François Friderici te Paramaribo met Catharina Sophia Bake, weduwe van den ontvanger der in- en uitgaande rechten H. J. A. de Vries ⁶⁾

¹⁾ Resol. Hof van Politie 10 Nov. 1772.

²⁾ Resol. Dir. Soc. 3 Febr. 1773.

³⁾ Gouvernementsjournaal 13 en 14 Dec. 1775. Vergelijk: Commissieboek Raad van State Juli 1777.

⁴⁾ Resol. Dir. Soc. 20 Oct. 1779.

⁵⁾ Resol. Hof van Politie 16 Oct. 1781.

⁶⁾ Hun besloten testament van 16 Aug. 1782 is bewaard gebleven in oud-notar. archief Suriname nr. 772; het is gezegeld met hun cachet, dat een wapen vertoont met drie kransen van eikeloof. In nummer 96 oud-not. archief bevindt zich Friderici's besloten testament van 18 Oct. 1801, geopend na zijn dood op 13 Oct. 1812.